

Ladislav Babić

Intuicija (mašta, raspašoj!)

„Ako ćemo fizikalno, sadašnjost kao takva za cjelinu čovječanstva ni ne postoji. Svi mi prebivamo u prošlosti... Ne samo da udar groma registriamo sa kašnjenjem, ne samo da čekamo nekoliko sekundi da na pitanje televizijske voditeljice (koje također sa zakašnjenjem stiže do nas) odgovori osoba iz *Amerike*, već sva zbivanja individuum registrira tek *nakon* što su se ona zbila – u bližoj ili daljnjoj prošlosti! S obzirom na skoro osam milijardi osoba uzajamno različito udaljenih, i zbivanja koja se dešavaju na raznim dijelovima planete, s obzirom na teoriju relativnosti koja govori da apsolutna istovremenost ne postoji, sadašnjost postoji tek za svaku osobu zasebno, a sve što ona registrira o drugim osobama ili događanjima zbililo se u njevoj bližoj ili daljnjoj prošlosti. Mogli bismo ustvrditi kako je „*sadašnjost*“ individualna kategorija koja se razlikuje od pojedinca do pojedinca, a globalni konsenzus oko nje postoji tek zahvaljujući nedovoljnoj rezoluciji našeg živčanog sustava, ili podnošljivoj konvenciji da se dešavanje od prije par sekundi dešava za sve ljude upravo '*sada*', ([„Diogen“](#)). Ovime bismo ukratko opisali što mi ustvari vidimo; ni sadašnjost, ni budućnost, već prošlost – ma kako nam izgledalo čudno.

Slijedeće je pitanje „*kako vidimo*“, što je u domeni *fizikalnog* i *neurofiziološkog* objašnjenja. Predmeti bilo emitiraju, bilo reflektiraju *fone* – najsitnije „*čestice*“ svjetlosti, prenositelje elektromagnetske interakcije – koji došavši u naše oko, bivaju fokusirani i preko očnog živca preneseni u dio mozga zaduženog za interpretaciju slike. Nekad davno smatralo se da od predmeta struje sitne sličice, *njegove kopije* ([eidole](#)), prenoseći tako oku informaciju o njegovom izgledu. I takvo napušteno obrazloženje viđenja podjednako pretpostavlja da vidimo prošlost, s obzirom da „*sličici*“ treba vremena stići od predmeta do oka. Razmotrimo malo opazajne probleme, recimo u slučaju lovstva. Ako ste lovac, vjerojatno ste zamijetili kako se dešava da - ma kako se pažljivo prikradali divljači, po svim „*pravilima prikradanja*“ (u maskirnoj odori, uz vjetar, bez šuma, nenamirisani parfemima, bez razgovora,...) – ona naprosto na neshvatljivi način „*spozna*“ vaše prisustvo, i daje se u pravovremeni bijeg. *Intuicija*, reći ćete, odmah se sjetivši da je posjeduje i vaša žena; naime – kaže se da su žene intuitivnija stvorenja od muških partnera. Možda evoluciono uvjetovano ranom podjelom rada na muške (lovačke) i

ženske (domaćinske) poslove, kad su se žene trebale izvještiti prepoznavati iz priča povratnika s lova dali im predočuju istinu ili „*prodaju muda pod bubrege*“ (naravno, moguće su i muškarci trebali istu vještinu da iz ženskih priča shvate čime su se bavile za njihova odsustva). Povjerenje je naime stvar - slagali se vi s time ili ne - koja počiva na relativno krhkim temeljima (za koje smo, doduše, uvjereni da se mogu učvršćivati) prilično vjerojatnostnog karaktera, što kao da korelira s temeljima kvantne mehanike. *Intuicija* (ponekad zvana „*šestim čulom*“; uz vid, sluh, okus, miris, opip) se obično [definira](#) kao:

1.
  - a. *sposobnost predviđanja i shvaćanja prije naknadnih saznanja i procesa mišljenja*
  - b. *saznanje stečeno na takav način*
2. *predosjećaj,*

što je racionalnom čovjeku vrlo maglovito, a misticima poticaj razmišljanju o nespoznatljivim uzrocima onkraj stvarnosti. Možda nekome smeta što smo ponašanje plijena (životinje) opisali riječju *intuicija* namjesto „*primjerenije*“ – [instinkt](#). Mada je biološko tumačenje tog pojma različito, u psihologiji su to praktički istoznačnice:

„...*predosjećaj dobrih ili loših okolnosti itd. u razvoju događaja i odnosa uzroka i posljedice bez procesa razmišljanja, nesvjesno, »nešto što govori unaprijed«; intuicija, predosjećaj...*“, daklem, oboje predstavlja naslućivanje bez svijesnog poznavanja i povezivanja činjenica. Pri čemu se korisno prisjetiti ne samo da je čovjek pripadnik životinjskog carstva, već da postoji i grana psihologije ([animalna psihologija](#)) koja proučava ponašanja životinja u laboratorijskim i prirodnim uslovima. Ljudski rod voli umišljati da je nešto posve različito od korijena iz kojih je potekao, što izražava i pojmovima, pa primjerice *ljudi umiru a životinje ugibaju*, mada se radi o *identičnim fiziološkim procesima*. Kako nismo (nadam se, većina čitatelja) utonuli u glib mistike koja ništa ne objašnjava, sem uvođenja pretpostavke da „*negdje*“ ima „*nešto*“ – nama nespoznatljivo – čijim djelovanjem se mogu objasniti (ali nama to zauvijek izmiče!) sve pojave ovog svijeta, zanimat će nas fizikalni mehanizmi tih neshvatljivih predosjećaja i predviđanja (da ih poznajem svakako bih bio nobelovac!).

Pa smo opet na polju fizike, naprosto nezaobilazno, s obzirom da njeni zakoni tangiraju sve postojeće u svemiru. Dio ove znanosti koji se bavi emisijom elektromagnetskih valova (a svjetlost spada u tu vrstu, dok je foton kvant – najmanja moguća, nedjeljiva njegova količina), govori da bi se emisija svjetlosti trebala zbivati u dva oblika. Govorimo o *retardiranim* i *avanziranim valovima*. Oba načina su predviđena [Maxwelovim jednadžbama](#), ali se rješenje s avanziranim valovima odbacuje jer nema eksperimentalnog i kauzalnog utemeljenja. Naime, prema teoriji, istovremeno bi se trebala proizvoditi dva vala – jedan (avanzirani) koji *prethodi*, prije nego je uopće proizveden od izvora, i drugi (retardirani) koji *vremenski zaostaje*, a čije mehanizme nastanka u izvoru poznajemo. Drugim riječima, u nekom trenutku na nekoj udaljenosti od izvora vala moramo razmatrati stanje izvora nešto prije, jer je valu trebalo neko vrijeme da se proširi do dane točke. Karakteristike pak avanziranog vala u toj točki trebalo bi proračunati *iz stanja izvora u neko buduće vrijeme - kad ga još ni ne poznajemo!* On kao da se iz beskonačnosti približava izvoru. *Daklem, avanzirani (napredni) valovi se teorijski moraju otkriti prije njihove emisije(!) što krši zakone uzročnosti, te stoga takva rješenja odbacujemo.* No,

načelo uzročnosti je ionako na slabim nogama u fundamentima fizike – kvantnoj mehanici – gdje se zbivanja dešavaju bezuzročno, s određenom vjerojatnošću. Ipak, postoje neka objašnjenja o njihovom (navodnom) postojanju, kao i o fizikalnim mehanizmima koji onemogućuju njihovo otkrivanje.

Sad slijedi polumetafizičko pitanje (s obzirom da je bazirano na – barem za sada - odbačenim dijelovima teorije, nije sasvim metafizičkog tipa): što ako prije no se ikoji vidni oćut, miris, šum ili bilo koji neoprezni potez spomenutog lovca, u obliku avanziranog vala proširi od njega do plijena, a ovaj negdje u mozgu ima centar kojega ni svijestan nije, te ga registrira prije negoli je i nastao? Pa nama neobjašnjivo reagira na „savršeno“ šuljanje, što mi onda ništa ne shvaćajući tumačimo pojmom – *intuicija*!? Plijen i ćovjek emitirali bi avanzirane valove, no ćovjek ih ne osjeća, za razliku od plijena koji ima više prirodnih neprijatelja od lovca, evoluciono je stariji od njega te je imao više vremena da razvije sposobnost njihove detekcije. Zato će on *intuitivno* „*nanjušiti*“ ćovjeka ćak ako se ovaj nije odao nikakvim poremećajima koji bi ga mogli upozoriti na njegovu blizinu. To bismo mogli korelirati s [pokusima dr. Benjamin Libet-a](#) koji (ukoliko se možemo pouzdati u rezultate), po nekima negiraju postojanje slobodne volje. On je navodno otkrio - proućavajući elektroencefalogramе (*EEG*) mozga - da ovaj pokazuje potencijal spremnosti za akciju djelić sekunde prije negoli ispitanici najave što će poduzeti. Nećemo ovdje o zakućastom problemu slobodne volje, ali ako mozak zaista registrira spremnost prije negoli mi nešto poduzmemo, možda se u nekih bića evolutivno razvila sposobnost *nesvjesno ju registrirati (intuicija)* – bilo da se radi samo o razmišljanju (jer to mijenja neurološko stanje mozga) bez ikakve potonje akcije - ma koliko to nevjerovatno zvućalo. Ustvari, registrirali bi neku vrstu avanziranog vala koji mozak odašilje kao nusprodukt procesa koji se u njemu zbivaju prije negoli bilo što svjesno poduzmemo.

Zadržimo se na jednako nedokazanoj, još maštovitijoj spekulaciji. Tijela svojim prisustvom mijenjaju svojstva okolnog prostor-vremena (razmišljanje mijenja energetske stanje tijela, a s obzirom na ekvivalenciju energije i mase tim psihićkim procesom mijenja se – makar samo na kvantnoj razini – masa tijela), te bi upravo nevjerovatno izgledala sposobnost živih bića da to zamijete. No, mi svoje instrumente razvijamo tek koje tisućljeće, dok priroda sa svojim to ćini milijune godina. Postoje takozvani [zrcalni neuroni](#):

*„Kod ljudi su zrcalni neuroni smješteni u premotornom i donjem parijetalnom korteksu i ‘okidaju’ kada ćovjek izvodi neki pokret, ali i kada promatra kada druga osoba izvodi pokret, dakle, zaslućni su za ućenje novih pokreta imitacijom. U početku su proućavani iskljućivo zbog svoje uloge u pokretima, otkriće tog dodatnog mehanizma prije petnestak godina – odgovora na nešto što promatramo – sugerira da sve što promatramo u principu ponavljamo u mislima. A to bi moglo objasniti kako ućimo hodati, prićati, smješiti se, plesati, ali i na višoj razini daje ideju i o mogućem naćinu kojim shvaćamo druge ljude, kulturu, te objasniti psihosocijalne disfunkcije kao što je nedostatak empatije ili autizam... Istraživanja od tada su proširila naše znanje o zrcalnim neuronima, pa smo saznali da ti neuroni ne okidaju samo kada majmuni promatraju pokrete, nego i kada ćuju zvukove koje su prije iskusili – primjerice, otkidanje komada papira. “, kojima se ćak objašnjava [motorićka teorija](#) o razvoju jezika. Ako ti neuroni reagiraju na ranije zamijećene zvukove, zašto ne bi u principu – pustimo mozak na pašu - evolutivno bili programirani da reagiraju na prisustvo drugog tijela u svojoj okolini, „*zamjećujući*“ (s razlićitim*

osjetljivošću) promjene u strukturi prostor vremena? Ili, možda temperaturnu promjenu u okolini lovca, zbog infracrvenog zračenja njegova tijela koje je plijen sposoban raspoznati?

Dio spomenutoga se uklapa u navodne, naučno neverificirane, *parapsihološke fenomene* – u područje vanosjetilnih opažanja (*ESP* – ekstrasenzorna percepcija) - koji će takvima (neverificiranima) ostati sve dok se moguće zaista ne detektiraju, a onda za njih nađe racionalno objašnjenje. Sad, u životnoj praksi vam je manje više svejedno za racionalna objašnjenja, ako vam je supruga *intuitivno* našnjofala da ste bili na pijanci s prijateljima ili u krevetu s ljubavnicom, a ne na poslovnom sastanku kako ste se izvlačili. No, moguće je naprosto namirisala alkohol u vašem dah, ili uočila tragove šminke i senzualnih ugriza na vratu. Tko li će znati, *intuicija* je zaista vražja i nespoznatljiva stvar!

Primjedba:

*Tekst je ponajviše posljedica autorovih slobodnih razmišljanja, da tako eufemistički ublažim njegove maštarije. Smjese činjenica, teorija i neobjašnjenih pojava, slijepjenih ljepilom imaginacije. Siguran sam kako vam intuicija – ako već i niste stručnjak za fiziku, fiziologiju ili psihologiju – govori kako je autor teksta debelo zabrazdio, što dotični skrušeno priznaje. Kao bez vlastite privole pokatoličeni pripadnik životinjskog svijeta, odnosno vrste *Homo sapiens*, pokajnički se lupam o prsa: [mea culpa!](#), mea culpa!, mea culpa!,..., intuitivno očekujući da mi urednik neće odbiti tekst. No, kao što rekoh, intuicija je zaista vražja stvar!*

04.10.2018.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>